

Praktizovanie cesty

Byť s Ježišom
Stať sa mu podobným
Konať ako on

**John Mark
Comer**

New York Times bestseller
od autora knihy NEÚPROSNÉ NIE ZHONU

„John Mark Comer v tejto rozsiahlej a čítavej knihe uvažuje nad podstatou kresťanského učeníctva, ktoré chápe ako radikálne povolanie stať sa Ježišovým učňom – byť s ním, byť mu podobným a konať ako on. Táto zdánlivo jednoduchá úloha spočíva v tom, že vezmeme Ježiša za slovo, plne sa mu otvoríme a podriadime mu všetky oblasti života (svoj časový harmonogram, štúdium, každodenné návyky). Vtedy sa staneme ľuďmi, ktorí budú konať tak, ako by v našej dobe a v našej kultúre konal on. Comer čerpá zo svojich bohatých skúseností pastora, učiteľa, mysliteľa a samotného učňa. Túto knihu, tohto sprievodcu pre Ježišových učňov, treba čítať pomaly.“

– Tish Harrisonová Warrenová,
anglikánska kňazka a spisovateľka

„V knihe *Praktizovanie cesty* nám John Mark Comer brilantne ukazuje, čo znamená nasledovať Ježiša. A najlepšie na nej je to, že po jej prečítaní nebudete chcieť nič iné, len kráčať Ježišovi v päťach. Sme generácia, ktorej chýbajú učenici, no práve v kráčaní v tesnej blízkosti s Ježišom môžeme znovu nájsť zmysel života. Toto je jedna z najdôležitejších kníh, aké som za posledných desať rokov čítala. Keby sme sa všetci vydali touto cestou, zmenili by sa nielen naše životy, ale celý svet.“

– Jennie Allenová,
autorka New York Times bestselleru *Von z hlavy*

„Bol by som rád, keby si túto knihu prečítali všetci členovia môjho zboru. Pre tých, ktorí s Ježišom už nejaký čas kráčajú, predstavuje pozvánku ísť ešte hlbšie a pre začiatočníkov je perfektným šlabikárom. John Mark sa do hĺbok evanjelia ponára tak, ako to dokáže iba on, a podáva ho spôsobom, ktorý je pre bežného človeka relevantný a prístupný.“

– Tyler Staton,
hlavný pastor zboru Bridgetown Church

„V knihe *Praktizovanie cesty* nám John Mark Comer predstavuje hlboký, presvedčivý a zároveň jednoduchý obraz nasledovania Ježiša. Čaká vás pravdivý pohľad do zrkadla a otázka, ktorú si treba položiť v modlitbe: *Akým človekom sa stávam?* Je táto osoba čoraz podobnejšia Ježišovi? Alebo sa naňho podobá vždy menej a menej? V tejto knihe nájdete krásny opis života, aký si Ježiš predstavoval pre svojich nasledovníkov, a praktické kroky, ako ho zažiť na vlastnej koži.“

– Tim Mackie,
spoluzakladateľ BibleProject

Praktizovanie cesty

Praktizovanie cesty

Byť s Ježišom

Stať sa mu podobným

Konať ako on

**John Mark
Comer**

KUMRAN.SK

UKÁŽME SVOJU NÁDEJ

Americký originál
**PRACTICING
THE WAY:**

© 2024 John Mark Comer

Vydavateľ: All rights reserved. This edition published by arrangement with Rodale Books, an imprint of Random House, a division of Penguin Random House LLC. Published in association with Yates & Yates.

Slovenské vydanie: © 2024 KUMRAN, s. r. o.
Mýtna 62, 064 01 Stará Lubovňa
www.kumran.sk

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná, uložená do informačných systémov ani inak rozširovaná (elektronicky alebo mechanicky) bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Preklad: Zuzana Vengliková

Jazyková korektúra: Zuzana Guričanová

Zodpovedný redaktor: Eva Štrbová

Obálka a grafická úprava: Štefan Talarovič, Ludmila Králiková

Originál obálky: © Ryan Wesley Peterson

Tlač: Tlačiareň HEIDY, s. r. o.

Prvé vydanie: **ISBN 978-80-89993-97-0**

Obsah

Prach	11	Zlá a súčasne dobrá správa: Nemáte to pod kontrolou	127
Praktizovanie cesty		Praktizovanie cesty	
Učňom u Ježiša	18	Cieľ č. 3:	
Ježiš bol rabin	21	Konať ako on	130
Tri ciele učňa	24	Ježiš ako prototyp	135
Učeník je podstatné meno, nie sloveso	28	Rytmus č. 1: Vytváranie priestoru pre evanjelium (t. j. pohostinnosť)	139
Si kresťan alebo učeň?	30	Rytmus č. 2: Hlásanie evanjelia	144
Čo je podstatou spásy?	34	Rytmus č. 3: Demonštrovanie evanjelia	153
Cesta = životný štýl	40	„Radostné bremená lásky“	159
Ktokoľvek znamená ktokoľvek	44		
Praktizovanie cesty		Praktizovanie cesty	
Cieľ č. 1: Byť s Ježišom	48	Ako? Životná regula	164
„Zostaňte vo mne“	51	Oporná mriežka a vinič	168
Spravte si z Boha návyk	56	Životnú regulu už máte	170
„Pozerám sa na Pána, on sa pozerá na mňa a sme spokojní“	61	Strážiť a usmerňovať	172
Odmenou za nasledovanie Ježiša je <i>Ježiš</i>	68	Štyri veci, ktoré vám môže prinesieť dobrá regula	175
V skrytosti	70	Definícia praktík	180
„Musíš povedať neúprosne nie zhonu vo svojom živote“	74	Deväťero praktík	187
		Niekoľko tipov	196
		Objavte v sebe mnícha	207
Praktizovanie cesty		Praktizovanie cesty	
Cieľ č. 2:		Vezmite svoj kríž	210
Stať sa mu podobným	78	Podriadiť sa	213
Duchovná formácia nie je kresťanská záležitosť	83	Cena za (ne)učeníctvo	217
Definícia formácie	86	Začať odznova	220
„Proces“	86		
„Ktorý z nás formuje“	88	Praktizovanie cesty	
„Milujúcich ľudí“	90	Prilohy	224
„V Kristovi“	92	Životná regula organizácie Practicing the Way	226
Svätcom sa nikto nestane náhodou	94	Poďakovanie	231
Tri nefunkčné stratégie	98	Poznámky	233
Problém č. 1: Hriech	102		
Problém č. 2: Už ste boli formovaní	109		
Funkčná teória zmeny	114		

Ak nie je uvedené inak, biblické citáty sú v tejto knihe citované podľa: *Biblia. Slovenský ekumenický preklad s deuterokánonickými knihami*. Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2008.

Iné použité preklady:

- SSV – katolícky preklad *Biblia. Sväté písmo Starého a Nového zákona* zverejnený na webovej stránke www.biblia.ssv.sk, ktorú vydáva Spolok sv. Vojtecha;
- ROH – Roháčkov preklad *Svätá Biblia*. Slovenská biblická spoločnosť, podľa druhého revidovaného vydania z r. 1969, 2020;
- NPK – preklad *Nádej pre každého*. Medzinárodná biblická spoločnosť, 1993;
- BOT – Botekov preklad *Sväté písmo – Jeruzalemská Biblia*. Dobrá kniha, štvrté opravené vydanie, 2015.

„Pod'te za mnou.“

– Ježiš v Markovom evanjeliu 1, 17

„Kiežby si bol pokrytý prachom svojho rabína!“

– židovské požehnanie z 1. storočia

Prach

Koho nasledujete?

Každý z nás nasleduje *niekoho* – alebo aspoň niečo.

Inými slovami, všetci sme učenici.

Otázka neznie: Som učeník?

Ale: *Čím* alebo *čoho* učenikom som?

Viem, viem, to, čo som práve povedal, sa v modernom svete blíži heréze. Tak *veľmi* by sme chceli veriť tomu, že my a len my sami udávame svojmu životu smer a riadime svoj osud. Túžime skôr viesť než nasledovať.

Položím vám však otázku: Ako vám to funguje?

Obťažuje vás občas dotieravá myšlienka: *Žijem život, po akom v hĺbke srdca túžim? Je toto ono?*

Narodil som sa a vyrástol na západnom pobreží Ameriky. Je verejným tajomstvom, že USA vo všeobecnosti, a obzvlášť môj rodný štát Kalifornia, boli vybudované na tom, čo sociológovia nazývajú „mýtus drsného jednotlivca“. Doktor Robert Bellah považoval tento „radikálny individualizmus“ za charakteristickú črtu Ameriky.¹

Ale ako raz napísal básnik John Donne: „Žiadny človek nie je ostrov.“² A slovami stĺpčekačky novín *New York Times* Tish Harrisonovej Warrenovej: „K tomu, čomu veríme, nedospel nikto z nás sám. *V tomto svete neexistujú nezávislí myslitelia.*“³

(Vidíte, nie som jediný kultúrny heretik na svete...)

Vplyvné sily majú zvláštny záujem na tom, aby sme verili mýtu (a *naozaj* ide o mýtus), že nikoho nenasledujeme. Pôvod mnohých kultúrnych liturgií,^{*} ktoré nás denne očkujú tvrdeniami typu: „Buď verný sám sebe,“ „Buď sám sebou,“ „Postav sa za seba,“ možno vysledovať až k zdrojom s ohavnými plánmi.⁴ Ak sa „im“ (či už nadnárodným korporáciám, politikom, agentom nedemokratických vlád, marketingovým oddeleniam, alebo influencerom, ktorým ide iba o viac sledovateľov, a tak ďalej) podarí presvedčiť nás, že každý človek je nepopísaný list, ktorý pomocou vnútorného kompasu svojho „autentického ja“ kráča rovno v ústrety šťastiu, dosiahnu, že budeme aj naďalej prehliadať to, ako nás formujú a manipulujú prostredníctvom *svojich* túžob.

Každý skúsený podvodník vie, že ak vás chce oklamať, musí vás v prvom rade presvedčiť o tom, že jeho plán bol v skutočnosti *váš* nápad. V preklade: Ak chcete ľudí priviesť k tomu, aby vás nasledovali, musíte ich presvedčiť, že vlastne nikoho nenasledujú.

S rozmachom sociálnych sietí a ich podivných digitálnych algoritmov získali tieto vplyvné sily priamy prístup k toku nášho vedomia vždy, keď prejdeme palcom po displeji telefónu. To, čo považujeme iba za reklamy, odkazy na spravodajské kanály, zdieľané príspevky a náhodný digitálny obsah, sú v skutočnosti techniky masového ovplyvňovania správania vyvinuté s cieľom zasahovať do toho, ako myslíme, cítime, veríme, nakupujeme, volíme a žijeme.

---

* Pojem zavedený filozofom Jamesom K. A. Smithom. Pod kultúrnymi liturgiami má na mysli denné rituály, do ktorých investujeme svoj čas a emocionálnu zaangažovanosť a ktoré nás následne formujú a určujú, čo milujeme. Príkladom kultúrnych liturgií je nakupovanie alebo čas strávený pred televízorom či pri mobile (pozn. prekl.).

Slovami filozofa technológií Jarona Laniera: „To, čo sme kedysi nazývali reklamou, dnes treba chápať ako nepretržité ovplyvňovanie správania v obrovskom meradle.“⁵ „Svet“ (v jazyku Nového zákona) nás nepretržite *formuje*.

Ale čo z nás chce vyformovať?

Všetci sa niečím stávame. Podstatou ľudskej existencie je proces utvárania osoby. Byť človekom znamená meniť sa. Rásť. Vyríjať sa. Tak to Boh zariadil.

Otázka neznie: Stávam sa nejakou osobou?

Ale: *Kým* alebo *čím* sa stávam?

Predstavte si seba o päťdesiat rokov. Akého človeka vidíte na obzore? Vzbudzuje vo vás táto predstava nádej? Alebo strach?

Pre tých z nás, ktorí túžime nasledovať Ježiša, platí, že ak sa nenecháme cielene formovať ním, potom je veľmi pravdepodobné, že nás bude formovať niečo alebo niekto iný.⁶

Takže znova: Koho nasledujete?

Pod touto otázkou sa nachádza ešte jedna hlbšia, a to: Komu *dôverujete*? Na koho (alebo čo) sa spoliehate, že vám ukáže cestu k životu, po akom túžite? Bez ohľadu na to, čo počujeme všade naokolo, som presvedčený, že život z viery nie je kresťanský (resp. náboženský) výmysel; je to celkom *ľudské*, pretože *všetci* žijeme z viery.

Otázka neznie: Budem veriť?

Ale: *Komu* alebo *čomu* budem veriť?

Inak povedané: Komu alebo čomu *zverím* svoj život? Skutočne sa chcem spoliehať iba sám na seba – alebo na inú ľudskú bytosť?

Chcem sa spoliehať na nás, bytosti, ktoré sa samy dostali do šlamastiky, ktorú sa snažia vyriešiť?

Pre nás ľudí je prirodzené, že nás to ťahá k niekomu (či už k nejakej celebritě, guruovi, alebo historickej osobnosti),

komu sa túžime pripodobniť. Takto nás Boh stvoril, aby nám pomohol rásť. Všetci sa usilujeme dosiahnuť ideálny život, a keď nájdeme človeka alebo myšlienkový systém, ktorý v našich očiach zosobňuje to, po čom túžime, začneme ho „nasledovať“ – inak povedané, vložíme doňho svoju dôveru. Alebo, vyjadrené kresťanským jazykom, začneme v neho „veriť“.

V koho veríte?⁷ Kto je tou významnou osobnosťou, s ktorou by ste chceli stráviť aspoň niekoľko dní?

Inými slovami: Kto je vašim rabínom?

Som jedným z mnohých, ktorí Ježiša z Nazareta považujú za najžiarivejšie svetlo, aké kedy poctilo svet svojou prítomnosťou. Ako vášnivý čitateľ som mal vďaka literatúre možnosť nahliadnuť do hláv niektorých z najväčších mysliteľov v dejinách a u každého z nich by som dokázal vymenovať niekoľko chvályhodných vlastností (a u niektorých aj zopár menej chvályhodných). Avšak čím dlhšie žijem a študujem, tým viac som presvedčený o tom, že Ježiš nemá skutočnú konkurenciu ani v staroveku, ani v súčasnosti. Podľa môjho názoru sa učenie žiadneho iného mysliteľa, filozofa, vodcu, myšlienkového prúdu či ideológie nevyznačuje takou zrozumiteľnosťou, prepracovanosťou a hlbokým zmyslom, ktorý rezonuje v ľudskom vnútri, ako Ježišovo učenie a jeho cesta. A o ich ohromujúcej *kráse* ani nehovoriac.

V tejto sekulárnej dobe nasávame do seba pri každom nádychu spolu s kyslíkom aj skepticizmus, nudu a nedôveru voči autoritám. Pravda podlieha diktátu túžob a pocitov. V takejto kultúrnej atmosfére sme *všetci* pochybujúcimi Tomášmi.

Ale i v dňoch, keď pochybujem, či je Ježiš skutočne tým, za koho sa vyhlasoval (teda viac ako len obyčajným rabínom), *chcem* veriť. *Chcem*, aby Ježišova vízia života v Božom

kráľovstve bola pravdivá. Stotožňujem sa s učeníkom Petrom, ktorý dospel k záveru:

„Pane, ku komu by sme šli? Ty máš slová večného života.“⁸

Patrím k obrovskému zástupu ľudí zo všetkých kútov sveta a dejinných etáp, ktorí uverili, že *skrátka neexistuje lepšia cesta, pravda a život než tie, ktoré možno nájsť v Ježišovi*.

Z nepreberného množstva možností som sa rozhodol nasledovať práve jeho. Beztak by som niekoho nasledoval, a tak som sa rozhodol nasledovať Ježiša.

Filozof Dallas Willard hovorieval: „V ľudskom živote niet takého problému, ktorý by nevyriešilo učňovstvo u Ježiša.“ Nasledovanie alebo *učňovstvo* (ako to budem v knihe opisovať) rieši problém takzvaného ľudského údely, ktorý zahŕňa napríklad politickú polarizáciu, klimatické zmeny, hroziacu globálnu vojnu, epidémiu duševných chorôb, závislosti, kresťanský nacionalizmus, pokrytectvo kresťanských vodcov či obyčajnú neschopnosť prejavovať druhým láskavosť...

V ľudskom živote niet takého problému, ktorý by nevyriešilo učňovstvo u Ježiša.

Možno ste túto knihu vzali do rúk preto, lebo seriózne zvažujete možnosť, že sa stanete Ježišovým nasledovníkom. Chcete však vedieť, čomu by ste tým vlastne povedali *áno*. To je múdre. Sám Ježiš naliehal na svojich potenciálnych nasledovníkov, aby si najskôr „prepočítali náklady“, až potom sa rozhodli ísť za ním.⁹

A možno už ste kresťanom, ale túžite brať svoju vieru vážnejšie – stať sa Ježišovým učňom a cielene pracovať na svojej duchovnej formácii. Žiť s určitým zámerom, nie náhodne.

A možno ste Ježišovým dlhoročným nasledovníkom, no máte pocit, že ste sa zasekli. Uviazli ste na mŕtvom bode a radi by ste sa pohli vpred a zažili hlbšiu úroveň uzdravenia. Radi by ste preklenuli priepasť medzi svojím životom a Ježišovým „skutočným životom“.¹⁰ Inými slovami, chcete byť svätí.

Nech už sa na vás hodí ktorýkoľvek z týchto opisov a nech vás k čítaniu tejto knihy priviedlo čokoľvek, som rád, že ste po nej siahli.

Väčšinu svojho dospelého života sa snažím prísť na to, ako byť Ježišovým učeníkom na postkresťanskom Západe. Dospel som k presvedčeniu, že existuje životná cesta, ktorú vytýčil sám Ježiš, a že ak sa po nej vydáme – a ak sa vydáme *jemu samému* –, nájdeme život, po akom všetci v skutočnosti túžime.

Táto kniha je výsledkom desaťročí skúseností, pokusov a omylov, väčšieho počtu neúspechov ako úspechov a mnohých tvrdých lekcií, ktoré mi život uštedril. Nemáte pred sebou zborník vedeckých traktátov, ale niekoľko desiatok stránok, na ktorých vysvetľujem, čo znamenajú tri najdôležitejšie slová, aké kedy zazneli v ľudských dejinách:

„Podte za mnou.“¹¹

Na rozdiel od toho, čo si mnohí myslia, Ježiš nevyzýval ľudí, aby konvertovali na kresťanstvo alebo aby sa stali kresťanmi (prosím, čítajte ďalej...); pozýval ich k tomu, aby sa ako jeho učni naučili úplne novému spôsobu života. Aby sa nechali premeniť.

Moja téza je jednoduchá: Premena je možná, ak sme ochotní podriaadiť svoje životy zásadám, rytmom a pravdám, ktoré dodržiaval sám Ježiš a ktoré otvoria naše životy Božej

premieňajúcej moci. Povedané inými slovami, zmeniť sa môžeme vtedy, ak sme ochotní stať sa Ježišovými učňami.

Vtedy – a jedine vtedy – sa staneme ľuďmi, akými túžime byť, a budeme žiť život, pre aký sme boli stvorení.

Neustále počúvame o „nasledovaní“ Ježiša. Čo to však presne *znamená*?

Znamená to nasledovať cestu.

Praktizovanie cesty

Učňom u Ježiša

Predstavte si, že sa voláte Šimon, ste Žid a žijete v prvom tisícročí nášho letopočtu. Máte okolo dvadsať rokov, ste rybárom v Galilei, vidieckej oblasti na severe Izraela. Čaká vás v podstate predvídateľný život: budete sa živiť remeslom, ktorému sa venoval váš otec a pred ním váš starý otec. V krajine okupovanej Rimanmi nemôžete veľmi vyskakováť. Treba kráčať so zvesenou hlavou, držať jazyk za zubami a platiť dane.

Jedného dňa, ako tak stojíte po pás vo vode a so svojím bratom Ondrejom nahadzujete siete, si všimnete muža, ktorý kráča po pláži smerom k vám. Okamžite spoznáte jeho tvár. Je to on: Ježiš z Nazareta, dedinky vzdialenej len niekoľko kilometrov. Všade sa o ňom šepká, pretože hovorí a robí veci, aké žiaden rabín pred ním nehovoril ani nerobil.

Kráča priamo k vám. Vaše pohľady sa stretnú. Oči mu žiaria ako hviezdy, akoby sa v nich odrážal celý vesmír. Vyžaruje z neho radosť. Nezdržuje sa zdvorilostnými frázami, prejde rovno k veci:

„Podte za mnou a urobím z vás rybárov ľudí.“⁴¹

Ste ako omráčení.

To nie je možné.

Vy? To sotva.

V tej chvíli pustíte siete, vyťahnete Ondreja z člna (hoci ho netreba dvakrát presvedčať), necháte všetko tak a pripojíte sa k Ježišovi. Ste od radosti bez seba, že smiete byť s ním.

Alebo ako to opísal evanjelista Marek: „Hneď zanechali siete a nasledovali ho.“²

Ak tento príbeh poznáte, zrejme vám už vôbec nepripadá bizarný. Prečo však Šimon zanechal výnosnú firmu a opustil rodinu i priateľov, aby nasledoval človeka, ktorý nemal ani zdroj príjmu, ani vlastnú organizáciu, ba ani oficiálne postavenie? Prečo opustil istotu a bez akéhokoľvek plánu vykročil v ústrety nejstej budúcnosti? Stal sa obeťou vymýšľania mozgov?

Alebo nám niečo uniká?

Ježiš bol rabín

Keby ste boli na Šimonovom mieste a Ježiš by počas sabatu prišiel kázať do vašej synagógy, považovali by ste ho pravdepodobne za rabína alebo učiteľa.

Titul *rabín* doslova znamená „pán“ alebo „majster“.³ Rabíni boli teda duchovnými majstrami Izraela. Boli nielen odborníkmi na Tóru (vtedajšie Písmo), ale tiež príťažlivými príkladmi života s Bohom – tá hrstka výnimočných, ktorí vyžarujú vnútorné svetlo.

Každý rabín mal svoje „jarmo“, ako hebrejčina obrazne pomenúva rabínovu náuku, jeho jedinečný výklad Písma a návod na to, ako čo najlepšie prežiť tento život. Návod na to, ako by ste aj vy mohli ochutnať aspoň kúsok toho, čo zakúša on...

Rabíni pochádzali zo všetkých spoločenských vrstiev. Boli medzi nimi roľníci, kováči i tesári.⁴ Väčšina z nich sa roky učila u iného rabína. Potom približne vo veku tridsať

rokov začali sami kázať a hľadať si vlastných žiakov. V tých časoch neexistovali oficiálne potvrdenia o kvalifikácii, aké poznáme v našich moderných vzdelávacích systémoch. Autorita sa chápala úplne inak. Kvalifikáciou rabína bol jeho *život a učenie*.

Rabíni boli potulní kazatelia poväčšine bez príjmu. (Niektorí počas sezóny obrábali svoje poličko alebo podnikali a putovali iba mimo sezóny.) Presúvali sa z mesta do mesta a kázali v synagógach, v ktorých im to dovolili, spoliehajúc sa na pohostinnosť ľudí dobrej vôle. Často hovorili v podobenstvách a hádankách. Obyčajne cestovali s malou skupinkou učeníkov, ktorých nevyučovali v triede, ale pod holým nebom alebo počas cesty. Nepoužívali pri tom učebnice ani učebné plány, ale Tóru a životné skúsenosti.⁵

Ježiša na viacerých miestach v evanjeliách oslovujú titulom „Rabbi“.⁶

On však nebol obyčajný rabín.⁷

Kamkoľvek šiel, zástupy „žasli“.⁸ Jeho životopisec Lukáš napísal: „Všetci mu prisviedčali a obdivovali jeho láskavú reč, ktorá vychádzala z jeho úst.“⁹ Marek sa pridáva: „Žasli nad jeho učením, lebo ich učil ako ten, čo má moc, a nie ako zákonníci.“¹⁰ Ľudia naňho reagovali slovami: „Odkiaľ má takúto múdrosť a mocné činy?“ A dokonca: „Človek takto nikdy nehovoril.“¹¹

Iste, povedať o Ježišovi, že bol rabínom, je asi také objavné ako povedať, že bol Židom (hoci to je ďalšia pravda, na ktorú mnohí zabúdajú). Ale, žiaľ, iba veľmi málo ľudí – vrátane mnohých kresťanov – berie Ježiša vážne ako duchovného učiteľa.

Pre niektorých je len akýmsi príznakom, ktorý má ľudí motivovať konať dobré skutky. Pre iných je sociálnym revolucionárom – „Vzoprite sa!“ –, ktorý vo svojej dobe hrozil pästou proti Rímskej ríši a dnes proti všetkým ríšam. Pre

veľkú časť západných kresťanov je nástrojom realizácie niektorej z teórií vykúpenia, akoby na zem prišiel iba preto, aby zomrel, a nie preto, aby žil.

V dôsledku toho mnohí kresťania nepovažujú Ježiša až za takého múdreho. Za svätého áno. Za láskavého tiež. Dokonca uznávajú jeho božský pôvod. Ale že bol inteligentný? To veľmi nie.

Čoraz viac kresťanov s ním nesúhlasí v zásadných otázkach ľudského šťastia. Skôr by dôverovali politikovi, celebritě alebo pastorovi, ktorý medzičasom zišiel zo správnej cesty, než Ježišovi učiteľovi a učeníkom, ktorí sa učili priamo od neho. Ani by im nenapadlo poradiť sa s ním o naliehavých otázkach našich čias, akými sú politika, rasová spravodlivosť, sexualita, genderové záležitosti, duševné zdravie a tak ďalej. Ako povedal Dallas Willard: „Príčinou ohromujúcej ľahostajnosti voči Ježišovi, ktorú vidíme u mnohých súčasných kresťanov, je obyčajný nedostatok úcty.“¹²

To je zásadná vec, pretože ak „nasledovať“ Ježiša znamená dôverovať mu, že vás privedie k životu, po akom túžite, sotva zveríte svoj život niekomu, koho si nevážite.

No čo ak bol Ježiš inteligentnejší ako ktorýkoľvek iný učiteľ v dejinách? Inteligentnejší ako Stephen Hawking, Karl Marx alebo dokonca Budha? Čo ak bol geniálnym mudrcom, ktorý tak dobre chápal ľudský údel, že mu v tom ani po dvoch tisícročiach nik nedokáže konkurovať? Čo ak sa mu skrátka nik nevyrovná?

Niekomu takému by ste už mohli dôverovať.

Ak Ježiša nazveme geniálnym rabínom, neznamená to, samozrejme, že bol iba geniálnym rabínom. Na tabuľke, ktorá mu na kríži visela nad hlavou, stálo *KRÁL ŽIDOV*, nie *GURU*. O Ježišovi veľa vypovedá to, že jeho nepriatelia ho vnímali ako politickú hrozbu.

V Ježišovej kultúre by to dávalo dokonalý zmysel. Mojžiša, veľikána židovského národa, nazývali *Moše Rabbenu* („Mojžiš, náš rabín“) a Veľký učiteľ Izraela. Izraeliti žijúci v prvom storočí čakali, že sa objaví nový Mojžiš (túto postavu nazývali Mesiáš), ktorý sa postaví na čelo nového exodu z Rímskej ríše. Niektorí predpokladali, že tento dlhoočakávaný Mesiáš príde ako bojovník alebo vojenský vodca, ale mnohí očakávali, že príde ako veľký učiteľ. Ako to vyjadrili dve biblistky: „Pre Židov bolo najvyšším životným úspechom stať sa veľkým znalcom Písma. V takejto kultúre by teda dávalo zmysel, aby bol Mesiáš najväčším z učiteľov. Nie div, že Ježiš sa stal židovským rabínom.“¹³

My kresťania však veríme, že bol *ešte viac* než Mesiáš. Povedal o sebe aj také veci, aké by sa žiadny židovský kráľ nikdy neodvážil vysloviť – tvrdenia, pre ktoré ho obvinili z rúhania, čo bol v jeho dobe hrdelný zločin. Jeho kritici mu vyčítali: „Nekameňujeme ťa za dobrý skutok, ale za rúhanie a preto, že sa robíš Bohom, hoci si len človek.“¹⁴

Ak tvrdíme, že Ježiš bol *viac* než len rabín alebo dokonca Mesiáš, neznamená to, že zároveň nebol aj brilantným, provokujúcim a múdрым duchovným majstrom, ktorý učil, ako na tomto svete žiť v plnosti.

Ježiš bol rabín. A ako väčšina rabínov tých čias, aj on mal učeníkov...

Tri ciele učňa

Napriek rozšírenému názoru nie je pravda, že by učeníctvo vymyslel Ježiš. V starovekej Galilei ste mohli často vídať rabínov, ktorí po kraji putovali so svojimi učeníkmi. Iba niekoľko

rokov pred Ježišom si rabín Hilel povolal osemdesiatich učeníkov. Rabín Akiva – slávny učiteľ, ktorý žil niekoľko desaťročí po Ježišovi – mal síce iba piatich, ale hovorilo sa, že ho po Izraeli „nasledujú“ tisíce. A v Novom zákone čítame, že učeníkov mal Ján Krstiteľ aj farizeji a apoštol Pavol bol žiakom známeho rabína Gamaliela. Učenie (alebo učňovstvo, ako sa ho chystám premenovať) bolo v prvom storočí vrcholom židovského vzdelávacieho systému podobne, ako je ním dnes doktorandské štúdium.

To znamená, že ak chceme porozumieť učeníctvu, musíme najprv porozumieť židovskému vzdelávaciemu systému. (Nebojte sa, sľubujem, že to bude stručné.)

Židovské deti sa vzdelávali od piateho roku života, keď začali navštevovať miestnu školu *bet sefer* („dom knihy“), ktorá bola ekvivalentom našej základnej školy. *Bet sefer* obvykle stál vedľa synagógy a za výuku v ňom zodpovedal zákonník alebo učiteľ. Učebné osnovy tvorila Tóra, a keďže Židia pestovali orálnu kultúru, väčšina detí si do dvanásteho alebo trinásteho roku života osvojila celú Tóru – knihy *Genezis, Exodus, Levitikus, Numeri* aj *Deuteronomium* – spamäti. V tomto bode sa vzdelávanie drvinej väčšiny z nich končilo. Následne nastúpili ako učni do rodinnej dielne alebo pomáhali na poli.

Tí najlepší a najbystrejší však pokračovali v štúdiu na druhom stupni nazývanom *bet midraš* („dom štúdia“). Vo veku sedemnást rokov už ovládali spamäti – počkajte si na to – *celý Starý zákon*!¹⁵

Tým väčšina z nich so štúdiom skončila a v podstate im bolo povedané: „Choďte plodiť deti, modlite sa, aby sa z nich raz stali rabíni, a venujte sa svojmu remeslu.“¹⁶ Tí najlepší z najlepších sa potom mohli uchádzať o učňovské miesto u rabína, ktoré sa však získavalo iba *veľmi* ťažko. Učňovské programy boli ekvivalentom dnešných najprestížnejších univerzít, ale

prijímací proces bol oveľa náročnejší. Museli ste si nájsť rabína, ktorého jarmo vás priťahovalo, a potom ho požiadať, aby ste sa smeli pridať k jeho žiakom. Rabín vás podrobil sérii náročných otázok: „Ako dobre poznáš Tóru?“ „Čo si myslíš o obroch *nefilim*, ktorí sa spomínajú v šiestej kapitole Genezis?“ „Vo výklade dvadsiatej štvrtej kapitoly Deuteronomia si na Hilelovej alebo Šamajovej strane?“ „Ako často sa modlíš?“

A *ak* usúdil, že máte dosť rozumu, usilovnosti a *chucpy** na to, aby ste sa jedného dňa sami stali rabínmi, povedal vám niečo v zmysle: „Poď za mnou.“¹⁷ Iný preklad by mohol znieť: „Poď a uč sa odo mňa.“

Povedzme, že ste sa stali jedným z mála šťastlivcov, ktorých rabín prijal za učňov. Od toho dňa sa celý váš život začal točiť okolo troch hlavných cieľov:

1. Byť so svojím rabínom

Sám Ježiš povolal svojich učeníkov, aby „boli s ním“.¹⁸

Opustili ste svoju rodinu, dedinu i remeslo a nasledovali svojho rabína *dvadsaťštyri hodín denne*. Boli ste študentom, ale vyučovanie neprebiehala iba v pondelok, stredu a piatok od 11.00 do 11.50. „Vyučovacou hodinou“ bol celý život. So svojím rabínom ste trávili každú voľnú chvíľu – spali ste po jeho boku, jedli pri jeho stole, sedeli pri jeho nohách – a po dlhých hodinách kráčania z mesta do mesta v jeho šľapajach ste napokon boli pokrytí jeho prachom.

Celučký deň. Každý deň.

---

* Hebrejské slovo *chucpa* alebo *chucpe* opisuje špecifický druh drzosti či opovážlivosti, ktorý sa používa ako v negatívnom, tak aj pozitívnom zmysle (pozn. prekl.).

2. Stať sa podobným svojmu rabínovi

Ježiš raz povedal, že „učeň nie je nad rabína. No každý, kto je vyučený, bude ako jeho rabín.“¹⁹

V tom spočívala podstata učňovstva – byť so svojím majstrom *s cieľom stať sa mu podobným*. Preto ste kopírovali tón jeho hlasu, jeho gestá aj rečnícke figúry – aby ste boli ako on.

A vašim posledným cieľom bolo...

3. Konať tak, ako konal váš rabín

Zmyslom učňovstva bolo vzdelávať sa pod vedením rabína, aby ste sa jedného dňa sami stali rabínmi. Ak ste úspešne zvládli tvrdý učňovský proces (čo ste na začiatku vôbec nemali isté) a váš rabín vás považoval za pripravených, obrátil sa k vám a povedal niečo ako: „Dobre, chlapče, dávam ti svoje požehnanie. Choď a sám čiň učeníkov.“

Toto znamenalo byť učeníkom.

Toto *odnes* znamená byť učeníkom.

Problém je v tom, že väčšina kresťanov si dnes pod pojmom *učeníctvo* vôbec nepredstavuje niečo takéto. (Čítajte ďalej.) Keď sa však pozriete na Ježišov model, či už v Izraeli prvého storočia, alebo v Amerike dvadsiateho prvého storočia (alebo kdekoľvek inde, kde čítate túto knihu), zmysel *učeníctva* je úplne jasný: nasledovať Ježiša znamená stať sa jeho učňom. Usporiadať celý svoj život okolo troch hlavných cieľov:

1. Byť s Ježišom.
2. Stať sa mu podobným.
3. Konať ako on.